

Budstikka Pluss

Helgemagasin utgitt av Budstikka.Media • Lørdag 17. november 2007

Gir andre livskraft

I 12 år ha Anne Margrethe Lund levd med og overlevd kreften. Sine egne krefter bruker hun til å gi andre livskraft. **4**

RETTFERDIG
HANDEL
22

ELSKET
OG HATET
30

I redaksjonen:

Morten Hallset
konst. red. sjef
996 24 339

Kaja Mejlbo
976 74 367

Stig Solheim
908 53 675

Stefan Offergaard
971 23 336

«Selvmedlidenhet er en delikatesse du kan forspise deg på hver dag, skrev Johan Borgen en gang. Det var da vi leste det at vi bestemte oss for ikke å bry oss om oss selv før etterpå, litt utpå dagen, etter at alle dystre morgentanker hadde sprukket som troll i morgensola. For oss har det vært en god leveregel, og opptil flere av våre venner adopterte prinsippet da de fikk høre om det.

FOR VI ER NOK GANSKE mange som har en rem av denne lidelsen, å synes synd på oss selv. Ikke skal det mye til heller, for å utløse vår medynk, av og til er en bagatell mer enn nok, som at vi ikke fikk like mye, at det ikke var mer igjen da vi kom, for ikke å snakke om hvis vi er litt sår i halsen og tett i nesa en dag. Og så finnes det mennesker som Anne Margrethe Lund. Som fikk kreft i øynene og ble blind

da hun var to, som fikk kreft igjen da hun var 26 og har levd med sykdommen i 12 år nå. Hun gjør det akkurat nå, mens du leser dette. For to uker siden fikk hun fjernet svulster i nakken og for en uke siden fikk hun vite at hun har spredning til lungene igjen. Livet har gitt henne svingslag på svingslag, og akkurat da, når hun har det som verst, våkner både livskraften og skaperkraften i henne, om og om igjen. «Værekraft», kaller hun det og hun bruker den til mye mer enn overlevelsestrategi for seg selv.

«**JEG TENKTE AT ALL DEN** kompetansen livet har gitt meg i kunsten å overleve måtte kunne brukes til å hjelpe andre, til å inspirere og motivere andre, sier hun. Derfor har hun startet «Heart of Hearts», der hun tilbyr hva hun kaller musikalske foredrag. For en ting er hva

hun sier, men hun synger også, sine egne sanger, med egne tekster. Om noen uker slipper hun sin første cd, elleve sanger fulle av værekraft, de også. For at den som har hørt henne skal ha noe å holde fast i etter at foredraget hennes er over. «Crushed Roses» har hun kalt den, og tittelen betyr det stikk motsatte av hva det er lett å tro. Budskapet er slett ikke at motgang slår deg ned, men at den tvert imot kan gi deg kraft og styrke, at også knuste roser kan reise seg igjen.

DET ER LETT Å TRO at Johan Borgen og Anne Margrethe Lund hadde «funnet hverandre», om de hadde møttes. De hadde sikkert hatt noe å si til ukens portrett også, Harald Haave, den nye sjefredaktøren i bladet som «alle elsker å hate», som «ingen leser», men likevel, på uforklarlig vis, er Norges største i sitt slag. ■

Sans for murhus? SI DIN MENING PÅ BUDSTIKKA.NO

GIR ANDRE VÆRE- KRAFT

All den kompetansen livet har gitt meg i kunsten å overleve må kunne brukes til å motivere og inspirere andre, tenkte Anne Margrethe Lund. Gjennom sine egne sanger og foredrag gir hun den som lytter det hun kaller værekraft.

4

SETT OG HØRT

Bladet ingen leser men alle elsker å hate har fått ny sjefsredaktør. Møt Harald Haave.

/30

HJEMME IGJEN: Tilbake på Nordre Bondi gård der Anne Margrethe Lund vokste opp med mor og far og fire søsken. FOTO: JOHANNE THORSETH

BRONSE ER GULL

Med kronprins Haakon blant gratulantene ble Asker utnevnt til Norges tredje Fairtrade-kommune. /30

MUR ER TRENDY

I trehuslandet Norge bygger stadig flere sitt nye hjem i mur, ikke minst i Asker og Bærum. /12

«Styrken kommer med livet som går»

Da hun var to år fikk hun kreft i øynene og ble blind. Da hun var 26 slo sykdommen til igjen og nå har hun levd med og overlevd kreften i 12 år. Sine egne krefter bruker hun til å gi andre værekraft og skrive nye sanger til livet.

Stig Solheim og Johanne Thorseth (foto)

HJEMME IGJEN: Anne Margrethe Lund på trappen til barndomshjemmet på Nordre Bondi gård.

«Styrken kommer med livet som går»

TUR PÅ TUNET: Tilbake i barndommens rike, Anne Margrethe sammen med Elin Hove og hennes barn, Marie, Eveline og Håkon.

VENNER PÅ TUR: Eveline, Anne Margrethe, Marie og Håkon.

MUSIKK I STUA: Anne Margrethe gleder seg over at barndomshjemmet hennes er

” De tyngste dagene blir en ventetid. Da

«Hun ga oss som hørte på større livsinnsikt enn vi normalt får i løpet av en måneds offensiv lesning, avislesning og radiolytting» sto det i e-posten fra «Fast lytter til NRK P2s program Verdbørsen».

Slik fikk vi vite om henne.

– Skrev han det? Så flott! Folk som bare møter meg når jeg holder konsert forstår nok ikke hvor syk jeg er. Det er egentlig et mirakel at jeg sitter her, skjønner du, sier Anne Margrethe Lund.

Og ler, varmt og hjertelig, mens hun beveger seg lettbeint og trygt mellom møbler og rom og skjenker nytraktet kaffe og te til seg selv før hun kryper opp i sofaen og trekker bena godt oppunder seg.

FOR FJORTEN DAGER SIDEN fikk hun fjernet svulster i nakken, for en uke siden fikk hun vite at hun hadde spredning til lungene igjen.

– Ja, jeg er kreftsyk nå. Hvor jeg har det? Det er lettere å si hvor jeg ikke har det. Men jeg har jobbet meg gjennom så mange lag av frykt og depresjon at det er på en måte ikke mer frykt igjen. Da jeg fikk vite at det var spredning til lungene igjen tenkte jeg bare at, «ja, ja, det har jeg i grunnen ikke tid til å bry meg om akkurat nå, jeg har så mye annet å gjøre».

Gi ut cd-en sin, for eksempel, «Crushed Roses». To av sangene har hun lånt av Waterboys, en av Stevie Wonder og en av Irvin Berlin. De syv andre

har hun skrevet selv, både tekst og melodi. Knuste roser kan jo ved første ørekast høres trist og leit ut, men budskapet er stikk motsatt.

– Knuste roser kan reise seg igjen! Håp og drømmer blir bevart og foredlet og kommer tilbake til deg i rette tid. Knuste roseblader brukes i parfyme, visste du det? Resultatet blir et konsentrat, ekstra sterkt og virkningsfullt. Ikke bli fortvilet, ikke gi deg over, lytt til din indre stemme, bruk kraften og styrken i deg selv, spre din egen duft for å påvirke verden til det bedre, det er hva jeg vil si, sier hun ivrig.

Ved juletider begynte opptakene sammen med hva hun kaller fem dynamiske unge gutter i produksjonsselskapet Sølvsuper.

– Jeg liker å jobbe med gutter. De sender alltid klare meldinger, uten omveier og dikkedarer av noe slag, sier hun.

Dessuten har hun livslang trening i å takle de unge herrer gjennom de tre brødrene sine.

Hun har vært med på et plateprosjekt før, for Raftostiftelsen, sammen med mange andre, og gitt ut en single-cd, alene, til støtte for lungesyke Kjetil Moe, men dette er hennes første hele cd. Den 12. desember er det «releaseparty» på Parkteatret, og etterpå må hun vel synge enda flere konserter og holde enda flere foredrag til inspirasjon og motivasjon for alle som vil høre på.

– Musikkalske foredrag, kaller jeg det, et par i måneden, i gjennomsnitt. Mange ganger føler jeg

at jeg ikke kan klare det, men det går når det gjelder. Av 40 arrangementer har jeg avlyst bare to.

«Heart of Hearts» kaller hun enkvinneforetaket sitt, og nå har hun så mye å gjøre at hun må utvide til flere, gjerne menn også. Dessuten skal hun lage film.

– Ja! Den er det nyeste prosjektet mitt, sier hun og finner frem en nytrykket skrytebrosjyre. «Med tillit på veier i mørke», står det aller øverst og «En inspirasjonsfilm» rett under. Nederst står følgende beskjed: Når veien ligger i mørke, blir tillit en resurs, tillit til seg selv, andre og til livet.

«Noen ganger, når dagene er ekstra tøffe, kommer jeg i kontakt med en dyp glede i meg», har du sagt. Det er ikke helt lett å begripe for en utenforstående?

– De tyngste dagene blir en slags ventetid, med god tid til å tenke og lytte til den indre stemmen min, fordøye det jeg har opplevd og bruke det til noe positivt.

«Og da dukker nye sanger opp i meg! Det er som å pakke opp en presang» har du også sagt. Det er heller ikke lett å forstå?

– Men sånn er det. Sangene mine fødes i de periodene jeg har det verst. På de gode dagene er jeg opptatt med så mange andre ting, ikke minst av å leve et sosialt liv, at jeg ikke får tid nok til å lytte til stemmen i meg selv.

Men det finnes unntak fra regelen. Åpningssporet

blitt øvingslokale for musikk- og sanggrupper i Asker.

dukker nye sanger opp i meg.

ANNE MARGRETHE LUND

på plata ble for eksempel til på flyet hjem fra lederkurset hun tok i California i fjor. Et firedelt kurs, ikke i tradisjonelt lederskap, men i «coactive leadership», medlederskap. Hver gang hun skulle reise over «dammen» var hun så syk at hun var redd hun ikke skulle orke. Så orket hun likevel, hver gang, og da hun reiste hjem etter fjerde del hadde hun ikke bare en splitter ny utdanning i bagasjen, hun hadde et helt nytt nettverk også, av mennesker hun vet hun vil holde kontakten med resten av livet.

– Det var lett både å være blind og å reise som blind i USA. Amerikanerne er utrolig løsningsorienterte. «Er det umulig? Ok, la oss finne en løsning» er deres motto.

Dermed dukket sangen opp i henne et sted høyt over havet på vei mot Europa, en skikkelig jubel-sang.

– Vil du høre den? sier hun, spretter opp av sofaen og snart strømmer den ut i rommet, en klokkeklar, sterk og vakker sopranstemme: «Just to be found, just to be seen!», synger hun, i takknemlighet over det hun fikk oppleve.

HVORDAN ER DET MULIG? Hvor kommer klangen fra og ikke minst kraften i røsten?

– For noen år siden hadde det nok ikke vært mulig. Stemmen og personligheten henger sammen, og styrken kommer med livet som går, sier hun.

Et sted beskriver du Heart of Hearts som lyden av

Guds store hjerte, som banker for oss alle. Henter du livskraften din fra en sterkt gudstro?

– Alle har den livskraften, den indre stemmen jeg snakker om i seg, gudstro eller ikke. Det er svært viktig å få sagt. Men at veldig mye av min egen kraft kommer fra min tro er også sant. Når jeg er så syk at jeg tror at jeg skal dø, føler jeg at Gud er veldig nær meg og at han ber meg om å ikke gi opp, ber meg om å fortsette, ber meg gå videre. Ja da, jeg tror på forbønn også, har et nettverk av venner og støttespillere som ber for meg når jeg bokstavelig talt ligger på operasjonsbordet. Jeg tror ikke noen av de legene som har operert meg eller behandlet meg på andre måter tør påstå at det ikke virker, ler hun.

Dessuten har hun et triks til: Da hun hadde det som verst hengte hun opp et bilde over sykesengen, av seg selv da hun hadde det som best.

– Da jeg hadde spredning til lungene forrige gang eksisterte jeg bare. Lå i en døs. Men nettopp da, når jeg er som sykest, er det viktig at noen holder fast ved bildet av meg som frisk, bildet av Anne Margrethe som løper i gresset og klatrer i trær, smiler hun.

– Det er en slags måte å be på, tror jeg. Det er litt som Solveig og Peer Gynt. Mens han har mistet seg selv har hun holdt fast ved bildet av han slik han var og egentlig er.

Hun ble født den 10. februar 1969. Siden faren hennes var lege på Lovisenberg først og på Dikemark

ALLTID OPPOVER: Eveline, slik Anne Margrethe klatret i barndommens trapp på Nordre Bondi gård.

ALLTID OPPOVER: Anne Margrethe i barndommens trapp, Eveline venter på toppen.

LØPE I GRESSET: Eveline på tre og et halvt, på løpetur i gresset slik Anne Margrethe selv løp da hun var like gammel.

etterpå var kun det beste godt nok når familiens femte skulle komme til verden. Anne Margrethe skulle fødes på Rikshospitalet, slik ble det og alt gikk fint. Barnet var så velskapt som det kunne være og de to første årene av hennes liv var det solskinn både inni og utenfor det digre våningshuset på Nordre Bondi gård, dit familien Lund kom flyttende i 1964.

– Det var det rene himmelrike for oss barna! Et stort spennende hus med mange rom og store grønne plener vi kunne leke på, sier Anne Margrethe.

For mor var det ikke fullt så paradisisk. Huset var mildt sagt velbrukt og ikke var det særlig praktisk innredet heller. Gjennom de 24 vinduene trakk det fra alle himmelretninger, to av dem kunne ikke lukkes så der snødde det inn og i kjelleren var det en hel liten oversvømmelse. Muligens rant begeret over et øyeblikk for mor også den natten hun måtte overnatte på badet med fire små fordi et av englebarna klarte å slamre igjen døra uten dørhåndtak og stenge dem inne akkurat den kvelden far hadde nattevakt og ikke kunne låse dem ut igjen. Heldigvis var hun ikke rådløs. Med skittentøy og håndklær reddet hun opp til barna i badekaret og fortalte eventyr til de sovnet. Først neste morgen oppfattet naboen nød-rope deres og kom til unnsetning.

– Huset var stort nok til mor og far og fem barn og det var det viktigste. Dessuten var det ikke altfor dyrt. Det var også viktig, for en lege som far tjente

«Styrken kommer med livet som går»

ET HAGEMYSTERIUM:
– Gjett hva jeg fant? Elin spør
og Anne Margrethe svarer.

” All den kompetansen livet har gitt meg i kunsten å overleve måtte kunne brukes til å hjelpe andre.

ANNE MARGRETHE LUND

ikke på langt nær så mye som folk tror. Med fem barn valgte mor å bli hjemmeværende mens vi var små, og økonomien ble jo ikke bedre av det. sier Anne Margrethe.

Hvor billig huset ble til slutt kan sikkert diskuteres, for foreldrene hennes brukte de neste 20 årene på å pusse det opp, rom for rom.

DA ANNE MARGRETHE var to år kom det store sjokket. Barnelegen på babykontrollen burde ha sett det, men gjorde det ikke. Fars legevenner derimot, reagerte øyeblikkelig da de fikk se nye bilder av minstebarnet. Anne Margrethe hadde såkalt katteblikk, eller kattepupiller. På Rikshospitalet brukte de ikke langt tid på å stille diagnosen.

– En medfødt genfeil på kromosom 13 som gjør at man får kreft i øynene, sier Anne Margrethe.

Det høyre øyet hennes ble fjernet umiddelbart, det venstre håpet legene å redde ved strålebehandling. Det var en skjebnesvanger beslutning. Behandlingen varte i et halvt år og stråledosene var altfor store.

– Behandlingen kunne rett og slett føre til kreft. Da de fatale konsekvensene ble oppdaget mange år senere fikk 15 barn erstatning for skadene de var påført. For noen av dem var det for sent, de er døde nå, sier Anne Margrethe.

To år og blind. Oppveksten var fantastisk, sier hun. Full av glede. «Blind, ja vel, men hun skal få løpe barbeint i gresset likevel», tenkte faren hennes og kunne ikke få plenen flat nok.

– Sykdommen min påvirket selvfølgelig familielivet vårt. Sykdom kan ramme så hardt at familier i verste fall går i oppløsning, men hos oss virket det motsatt. Jeg tror vi ble oppmerksomme på hvor skjøre og sårbare vi er og hvor dyrebare vi er for hverandre, sier hun.

Søsknene hennes gikk aldri fra henne, stengte henne aldri ute fra leken.

– Tvert imot. Om sommeren kalte brødrene mine meg for Trond Schea, 1970-årenes svar på Petter Solberg, og så måtte jeg løpe som en racerbil mellom dem.

Om vinteren var hun Oddvar Brå, datidens største langrennshelt. At de lett idrettspunche brødrene hennes tilsynelatende glemte at lillesøster var jente gjorde henne ingen ting.

– Jeg elsket å få oppmerksomhet og det fikk jeg. Det er kanskje lillesøsters privilegium, sier hun.

Begge øynene var borte, men ellers følte hun seg frisk som en fisk. Gikk på tur i skog og mark både

på ski og på bena, badet i både Semsvannet og fjorden.

Ble skolejente, tok barneskolen på Bondi, ungdomsskolen på Risenga og Asker videregående. Drev med dressurridning på Steinset og på Dikemark, konkurrerte i dressurridning til og med. Da hun var ti år begynte hun å skrive sanger, både melodi og tekst, på både engelsk og norsk. At det var musikk hun skulle satse på ble klart for henne ganske tidlig, instrumentet var stemmen hennes og den brukte hun i både kirkekoret Anthem i Asker og i NRKs pikekor. I fem år tok hun sangstudier ved Musikkhøyskolen i Oslo og fortsatte med privattimer hos professoren Oren Brown, ved Julliard College i New York, utklekkingsanstalt for de fleste av de største unge musikk talentene i USA.

I 25 år var hun «bare blind». Sang og holdt konserter med både egen og andres musikk. I 1993 fikk hun kulturdepartementets ærespris for sin sang og musikkutøvelse «som et menneske med helt spesielle utfordringer» og i 1996 mottok hun Erling Stordahls ærespris også. Så kom kreften tilbake.

– Jeg begynte å få hodepine, verre og verre, mer og mer langvarig. Til slutt gikk jeg oppe om natten fordi jeg ikke fikk sove. Jeg maste og maste på fastlegen min om at han måtte gjøre noe, men han hadde ikke noe forslag, sier hun.

Til slutt var det en kamerat som foreslo at hun burde ta såkalt MR av hodet sitt. I 1999 skjedde det endelig. Rikshospitalet nølte ikke nå heller, la henne rett på operasjonsbordet og foretok en massiv hodeoperasjon, så stor at hodeformen hennes aldri ble den samme etterpå.

– Nei, jeg bruker ikke den fastlegen lenger, smiler hun.

Etterpå gikk hun på cellegift, i et halvt år.

– Da var jeg virkelig syk! Jeg tålte ikke cellegift så godt, sier hun.

Det verste var at den påvirket stemmen hennes, til de grader at hun ble redd for å fremføre det klassiske repertoaret hun hadde brukt så mye tid og krefter på å øve inn. Så sang hun jazz og blues og viser isteden, og begynte å studere psykologi, i 2000. I 2005 hadde hun akkurat startet på mastergradsstudiet da livet ga henne enda et svingslag. Sykdommen hadde spredd seg til lungene. Ny cellegiftkur. Hun tålte den ikke stort bedre enn den forrige og måtte avbryte masterstudiet sitt.

Det var ikke rare trøsten å få hos legene hennes heller. «Nå kan vi ikke bare trykke på en knapp og gjøre deg frisk igjen», sa de.

RASTEPAUSE: Elin, Eveline, Anne Margrethe, Marie og

– Det merkelige var at den beskjedne ga meg energi. Det begynte plutselig å boble av ideer og overskudd. De to siste årene har vært to gode år, sier hun.

To år da hun har konsertert og holdt foredrag og skrevet ny musikk som aldri før.

– Jeg tenkte at all den kompetansen livet har gitt meg i kunsten å overleve måtte kunne brukes til å hjelpe andre, til å motivere og inspirere andre, sier hun.

Resultatet ble «Heart of Hearts», hennes eget enkvinnesforetak, der hun har reist rundt og kombinert sin sang og sine talegaver i hva hun kaller musikalske foredrag. Under releasepartyet på Parkteatret skal «konseptet» presenteres i sin fulle bredde, det også.

– «Bærekraftig utvikling» er et begrep de fleste av oss har hørt. Vi valgte å bytte ut b-en med v og snakker om «værekraft» isteden, sier Margrethe.

NÅ HAR HUN FÅTT SÅ MYE å gjøre at hun er nødt til å utvide «staben». Da hun hørte Erling Okkenhaug snakke om humanøkologi og etterlyse mennesket i miljøvernsspørsmål, skjønte hun at hun hadde funnet en bror i ånden og nå fungerer han både som pressekontakt og informasjonsrådgiver. Knut Hanstad har arbeidet med krysningsen mellom

Håkon ved bredden av Semsvannet, med Tveiter gård på den andre siden.

kunst, helse og næringsliv tidligere, og med han som nytilsatt daglig leder begynner brikkene virkelig å falle på plass for hjerdebarnet hennes.

– Og likevel er det bare første trinn. Vi som får en langvarig sykdom har ganske bra tilbud om fysisk rehabilitering, men den åndelige og psykiske svikter. Mange går og sliter med eksistensielle spørsmål. Mange har behov for «hva-nå-samtalen, når det ikke er mer å gjøre». Målet er å etablere et nettverk av fagpersoner som sosionomer, sykepleiere og psykologer som fungerer i et fellesskap med oss som er langtidssyke, fordi fellesskapet er helbredende i seg selv, sier hun.

I 1988 flyttet hun inn på en knøtt liten hybel på Majorstua, ikke fordi hun absolutt ville flytte fra Asker, men fordi hun kunne gå selv den korte veien til Musikkhøyskolen. I 1990 flyttet mor og far etter til Oslo, for å være nærmere barna sine. Seks år senere sluttet mor i jobben hun var så glad i, rektorjobben på Hoftstad skole, for å være hjemme og pleie mannen sin, Anne Margrethes far, som langsomt ble mer og mer syk av Parkinsons. Det skulle bli en syv år lang vakt, før han døde i 2002.

– Vi har lang trening i å takle sykdom i familien vår, sier Anne Margrethe.

Smerter har du ikke sagt et ord om?

– Jeg har en del erfaring med det, særlig de to siste årene, men nå er jeg mye bedre. Engasjement demper smerte.

Er det noen grunn til å synes synd på deg?

– Noen ganger, når jeg er veldig syk, men det hjelper veldig lite. Varme og omtanke, en god klem er alltid godt, at folk viser og sier at de føler med meg også, men høylytt, klagende medlidenhet kan gjøre vondt verre. Mors metode er mye bedre. Da hun hørte at jeg hadde fått spredning til lungene igjen avfyrte hun følgende kontante replikk: Det her går bra, Anne Margrethe!

Da fars lange sykeleie var over, flyttet de sammen i et hus på Grefsen, mor i første og Anne Margrethe i underetasjen, med grei vei til gründerfellesskapet på Grünerløkka der hun har kontoret sitt.

Hender det fortsatt at du oppfører seg som Trond Schea?

– Det gjør nok det. Mor sier i alle fall at jeg i perioder er ganske hyperaktiv og kjører på som jeg alltid har gjort. Mor er et flott menneske og en av de aller viktigste støttene jeg har. Vet du hva vi kaller huset vårt? Grefsen bo- og rehabiliteringssenter. Det er bare fleip, for vet du hva dette huset er? Et værekraftsenter! ■

stig.solheim@budstikka.no

GODE VENNER: Anne Margrethe og Elin Måge, som var med på å utvikle begrepet værekraft.